

ceps sanctis cœpit publicare virtutibus, ut Christi merito putaretur alumnus. Contigit ergo ut autumnus temporis fructus, mitescente botri succo, vindemiæ ubertas ostenderet, per quam latronis temeritas ejus gratiam publicaret. Intempesta igitur nocte, cum potius se humanis corporibus, curarum diversitate seclusa, silentii blandi soporis onus incumbit, vineam suam dominante cupidine fructus capiendi impulsus, latro expetiit, et irrupit. Tunc prædam gladio secante corripens, ipse magis prædatus intra patentia septa constringitur: et quo defugere violentius voluit, nequaquam evadere potuit, in posterum suo crimine captivatus. Gustum habere non meruit, et redeundi aditum ebrius non invenit. Nec amittere poterat quod præsumperat, nec auferre fas habuit quod ambiebat. Sed cum inibi primo diluculo, rei præscius vineæ dominator occurreret, furem reperit, quem sua jam præda vinxerat, et uterque alium mutato jure servabat. Tunc usque adeo sancti ultio rei sæviit in crimen; ut uvas propria manu decerpens, augmentum illi magis profusa oblatione tribueret, et delictum objurgatione castigans, remeandi aditum indulgeret. Pari agitur meruit pœna percipi vel perdurante insidia coerceri, qui vasa ejus nocturna abreptione præveniens, distantia mella furatus fuerat. Custodem direptione callida fallere potuit, pecus quod repuerat temerarius non evasit. Castrorum habitacula, sublata apes cum indignatione linquebant, ubique furem

non casto ditantes opere, sed aculeorum sævitia persequentes, quousque latronis detecta confusio, sancto quod frauduerat reddidit et veniam prostratus invenit. Sed nec immerito pia sacerdotis indulgentia reum non damnabat, ex crimine, quem ipsa ultrix præda torquebat. Accidit etiam simile sub hac prodicione mysterium, cum viator quidam juxta domum ejus agendis itineris copia præteriret: cupiens illius callida fraude juvenum furti scelere auferre, tintinnabulum collo præripuit, atque hiatum ipsius impressi graminis fraude condemnans, nullius contemplatione deprehensus abscessit. Et cum jam se censuit vel criminis evasisse periculum, vel sortitum compendia fuisse per furtum, obstaculo nulla serata ipsa dedit præda tintinnitum, cupiens Domini redire præsidio. Quæ quamlibet abditis penealibus studio diligenti locata, vel ferrata claustrorum obseratione retrusa maneret; tinniente ambitu, scelus nullo modulante vulgabat, hiatum ingentem vomens, auctorem criminis querela geminare confudit. Tunc latro præteritis memorans confusa mente periculis, revexit domino territus quod abstulerat, quod etiam pietatis studio non servabat. Ita demum reddito jure naturæ, cœpit species inanimata celare, nec sonitu se nisi pulsa detegere. Sanctus igitur Medardus athleta Christi, absque reatu proprio, pro delicto confunditur alieno; atque ideo mercedem reo pro culpa tribuit ne inani ambitione tristior remearet.

ANNO DOMINI DCCCCXX.

STEPHANUS

LEODIENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN STEPHANUM.

(Gall. Christ.)

Stephanus, genere nobilis, et ut quibusdam placet, Salinensis seu Salmensis comitis filius, cujus sororem sibi matrimonio conjunxit comes Namurcensis, in scholis palatinis cum Radbodo Trajecti ad Rhenum, et Mancione Catalaunensi episcopus institutus est ex Reginone; fuit Metensis in juventute clericus, fuit et abbas Laubiensis teste Fulcuino Chronici Laub. c. 18, sed, vi sui episcopatus, cui unita fuerat abbatia per Arnulfum regem, ut patet ex diplomate Ludovici ejus filii, qui eam donationem confirmat huic Stephano v Kal. Febr. an. Christi Domini 909. Fuit et S. Michaelis ad Mosam abbas ex ejusdem loci chronographo, et ex charta commutationis de Harevilla et Saponeriis, factæ inter Anselmum filium quondam Teuterii comitis, et monachos S. Michaelis, « ubi præest domnus Stephanus episcopus et abbas et Halevincus prælatus, » id est præpositus seu decanus; cui chartæ uterque subscribit, anno 3, « regnante Hludowico filio Arnulfi, » qui annus anno Christi 902 respondet, quo anno Stephanus jam erat episcopus Leodiensis ex Mabillon. Antea « Stephanus venerabilis abbas » synodo Metensi anno 888 interfuit in ecclesia S. Arnulfi. Ad eum quoque scripsit Fulco

archiepiscopus Rhemensis, apud Flodoardum Histor. l. iv, c. 7. « Stephano cuidam abbati, qui ad episcopatum electus videbatur, tunc autem reiectus vel reprobatus, consolatorias dirigit litteras, amicitiam, quam ei promiserat asserens perpetuo se servaturum. » Utrum vero sæcularis aut regularis fuerit, incertum est: sæcularem fuisse innuunt Fulcuinus, Sigebertus in Viris illustribus, cap. 126; Ægidius, aliique rerum Leodiensium scriptores, eum non monachum, sed Metensis Ecclesiæ clericum seu canonicum nominant. A Sigeberto in Chron. « vir sanctitate et scientia clarus, » dicitur; vir literatus » a Fulcuino, « et quantum ad canonicos religioni studens. »

Vitam et passionem S. Lamberti politiori stylo edidit et Hermanno Coloniensi archiepiscopo dicavit, simulque cantum de Trinitate. *Fecit et libellum quemdam*, addit Fulcuinus, *ex plurimis divinatorum librorum fasciculis decerptum*, in quo singularum in anno festivitatum opuscula, cum collectis et versibus utili commento congegit: in cujus libelli præfatione ostendit se.... Metis a puero educatum fuisse. Roberto « ejusdem sedis episcopo libellum legendum misit ad comprobandum. »

Episcopatus ipsius initia monasterii ad Sabim Normannorum furore diruti restauratione nobilitata sunt. Ejus tempore, inquit Fulcuinus, de Gestis abbatum Lobiens. « Ecclesia nostra dedicatur ab ipso, evocato ad id opus et conjuncto sibi Dodilone Cameracensi episcopo, quod in basibus columnarum, quis quam partem dedicaverit, in promptu est cernere. » Anno 908, Aquisgrani degens Ludovicus rex, Stephani nostri supplicatione, collaborantibus Herimanno Agrippinensi archiepiscopo, clarissimisque aliis principibus, auctoritate sua, quæcunque ecclesie Leodiensi concesserat priorum imperatorum munificentia, confirmavit, Lobium videlicet, tecta et fossas; et ea pariter quæ ipse largitus fuerat Heribotheshemium nempe, atque Trajecti telonium et monetam.

A « Datum xv Kal. Febr. anno Incar. 908, ind. 11, anno autem regni domini Ludovici viii. » Diploma refert Chapeavillus, refert et aliud Caroli Simpleis anno, ut videtur, 915 quod silvam Testensem, quam sibi retinuerat Zuentiboldus, cum villam daret. Ecclesie Leodiensi concessit. « Datum viii Kal. Sept., ind. 3, anno 23, regnante Carolo rege gloriosissimo, redintegrante xviii. » Et quidem donum factum asserit rex interventu Stephani venerabilis Tungrorum episcopi nostre consanguinitatis affinis dilectissimi. Obiit an. 920, xiv Kal. Jun., cum præfuisset annis octodecim. Sepultus est sub altari S. Trinitatis, in crypta scilicet sancti Lamberti, regnante Conrado Romanorum imperatore hujus nominis primo.

VITA SANCTI LAMBERTI

EPISCOPI TRAJECTI AD MOSAM ET MARTYRIS,

AUCTORE STEPHANO EPISCOPO LEODIENSI.

(Apud Surium, Acta Sanctorum, 17 Sept., ex vetusto codice collato cum editione Chapeavilli.)

PROLOGUS

1. Domino Patri HERIMANNO archipresuli (493) STEPHANUS humilis Tungrorum episcopus (494). Cum quotidie aliorum explorari conerteretur actio, ac, si quid reprehensibile infuerit, maculare non differt probrosa intentio, delergenda penitus definitur merito culpata contagio, per quam et blasphemantium jam cesset cachinnalis derisio. Nam a quibusdam nobiscum agentibus festum sancti Lamberti, qui litteraria videbantur sibi met scientia præditi, non minimum sumus despectuosus risum injuriis lacessiti, quando quidem præscorum haud quaquam cato eloquio edita legebantur apud nos præfati Patris vita et passio, atque nulla propria officiorum cantabatur modulatio. Abhinc sane frequenti fratrum nostrorum precamine rogatus, sæpissimis vicibus exstiti coactus, ea omnia suscipere innovanda proprii impensione sensus, notamque hujusmodi infamie a nobis propellendam omnibus. Illis vero super hoc multimode argumentantibus, et agendum quamplurimorum similitudine stipulantibus animum revocans, restiti mente affectus, idque quod monerent, an bonum foret, procera hæsitazione intra memet sum questus.

2. Ecce tandem anguis syllogisticus per flexos globos late sinuatus, linguisque trifuleis squamea colla tumidus, lumina mei cordis infundendo mersus, hujusmodi dialecticæ nuntius mihi astitit fatus :

(493) Herimannus hic (apud Chapeavillum Herimannus legitur) fuit archiepiscopus Coloniensis.

(494) Stephanus fuit episcopus Leodiensis; sed quia episcopalis cathedra Tungris primo collocata fuit, atque inde Trajectum, et e Trajecto denique Leodium, Trajectensis ac Lodiensis episcopi a primo

B Omne, inquit, bonum utile, et omne utile bonum: utile bonum; nullum malum; nullum malum utile bonum; nullum bonum omne malum; omne malum nullum bonum. Ergo Creatori in suis sanctis laude celebratum, celebranti creature in suis studiis utile, bonum. Quodque meliorando optimum, nullum probatur existendo malum: e contra, quod absit, nam *sors omnia versat*, negligendo relictum, amborum esse nullum continet bonum. Tum equidem ei veracius credens, quæ vera a falsis jugi more solet esse secernens, aliquid monitis utilitatis consequi ex eo malui gestiens, quam muti tenacitate silenti, laboris fructu carere negligens.

3. Hoc itaque deliberavi generis consilium magis eligendo pertractans.

C Invoco non Driades nymphas, nec clamito Naiades,
Carmina quæ prodant, versus et comata dedant,
Nec peto Mercurium, lingua, sermone superbum,
Qui pennata ferat citius discutere verba,
Sed verum Dominum, cunctorum supplico regem,
Omnia qui tribuit, nunquam dispendia sentit.
Famine cuncta juvat, nil prorsus jussa retardant,
Arce poli residet, terram, pontumque gubernat.
Quæque (495) sic penetrat, ceu pugno cuncta re-

[cludat,

Is Pater et Proles, nec non et Spiritus almus,
Subsistens trinus, sed substans creditur unus.

sedis loco longo tempore etiam Tungrenses dicti fuerunt.

(495) Chapeavillus habet *omnia*: verum hujusmodi minutias, ne adnotata accumularem, in posterum præteribo.